

teren, zeg maar: recht van de straat op de scène – alsof er zoiets bestaat als een onbemiddelde, onbevangen weergave van die realiteit!

In dit klimaat klinkt de vaststelling dat een voorstelling cynisch zou zijn des te verwijtender. Het cynische bewustzijn is er immers één dat kritiek inwisselt voor een lascieve houding van morrende onverschilligheid. Verre van een vrijbouter is de cynicus iemand die de concepten van de verlichte kritiek als waardeeloos van de hand doet. Zijn eigen idealisme draagt hij nog slechts als een masker, dat hem in staat moet stellen vrijelijk van kant te wisselen zonder in de ogen van de buitenwacht zijn quasi-provocerend karakter te verliezen. De grens tussen cynisme en conformisme is dun. Wat is er dan moreel meer onverantwoord dan cynisme net nu collega-tonelisten de handen uit de mouwen beginnen te steken?

De betichting zich te vermeien in cynisme pur sang achtervolgt de meeste voorstellingen van Dood Paard, niet in het minst die waarmee dit artikel opende. In de mate waarin de

opvoering verstoken blijft van enige kritische instelling doet *Wie...* in eerste instantie inderdaad cynisch aan. 'Kijk om je heen / Wat is er dan? / Alles is naar de kloten / Dat is kut / Dat is heel erg kut', concluderen de twee broers in de laatste regels van het stuk. In wat voorafging wordt elke vorm van kritische distantie klemgereden in de hardnekkig emphatische bevestiging van dit eindbeeld. Maar onverschillig en dus vrijblijvend maakt dat *Wie...* in mijn ogen geenszins. De brandmerking cynisch lijkt me veeleer een afweerreactie van de impliciete consensus van het politiserende theaterdiscours dat vandaag toonaangevend wordt. De zeggingskracht van de voorstelling van Dood Paard is dan ook simpelweg onverenigbaar met de morele categorieën van de traditionele kritiek. Net hier ligt haar kracht.

Theater in overdrive

Wie... lijkt gemaakt vanuit de obstinate weigering het spel op een kritische maar ook veilige afstand te spelen. Wars van enige relati-

vering gooien de acteurs van Dood Paard zich als het ware in het oog van de orkaan. Hier is geen plaats voor een relativiserende tekstzegging, een ironische of becommentariërende distantie tegenover het personage. Hier geen ruimte voor voorgespiegelde neutraliteit of afzijdigheid. Hier geen moraliserend vingertje. Doordat ze zich in het midden van de chaotische realiteit begeven waar een waardeoordeel niet langer mogelijk is, verschijnen de acteurs integendeel als handlangers van – beter nog: als medeplichtigen aan het delirium dat de werkelijkheid is.

Het is geweten dat de hoogste snelheid in het midden ontstaat, niet in de periferie: aan een razend tempo halen de personages iedere zekerheid onderuit. De affirmatieve esthetiek van Dood Paard is die van het exces, van de maximalisatie van de voorgevonden chaotische realiteit en van de theatrale middelen waarmee die vorm gegeven wordt. Alles wordt tot in de uiterste consequenties doorgedreven. De plot lijkt op het eerste gezicht recht uit een naturalis-

